

Stálý výbor Evropské dohody o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely (T-AP)

**Doporučení týkající se běžců
(pštrosů, emu a nandu)**

přijaté Stálým výborem 22. dubna 1997
(V souladu s článkem 9 odst. 3 této Dohody, toto Doporučení
vstoupí v platnost 22. října 1997)

PREAMBULE

Stálý výbor Evropské dohody o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely,

S ohledem na odpovědnost podle článku 9 této Dohody za vypracování a přijetí doporučení pro smluvní strany obsahující podrobná ustanovení k provedení zásad stanovených hlavou I této Dohody na základě vědeckých poznatků týkajících se různých druhů zvířat;

Vědom si rovněž zkušeností získaných při provádění zásad pohody zvířat stanovených články 3 - 7 této Dohody;

Bera na zřetel, že chov běžců by neměl být brán na lehkou váhu a že každý, kdo je chová, musí být přesvědčen o tom, že je schopen a ochoten věnovat dostatečné finanční prostředky a čas nezbytné k zajištění zdraví a pohody ptáků;

Bera na zřetel v současné době vysokou morbiditu a mortalitu v mnoha chovech běžců v porovnání s domestikovanými druhy farmových zvířat a bera na zřetel skutečnost, že běžci, jako nedomestikovaná, ale přesto v zásadě divoká zvířata, jsou silně vnímavá vůči stresu, je nanejvýš důležité předcházet stresu u těchto zvířat plněním přirozených požadavků v souvislosti s jejich zdravím a chováním;

Vědom si toho, že základní požadavky na zdraví a pohodu hospodářských zvířat spočívají v dobrém ošetřování a systémech chovu odpovídajících biologickým potřebám zvířat a vhodných faktorech prostředí tak, aby podmínky, v nichž jsou běžci chováni, odpovídaly požadavkům na přiměřenou výživu a metody krmení, volnost pohybu, fyzické pohodlí, potřebu vykazovat normální chování a potřebu ochrany před nepříznivými klimatickými podmínkami, útokem predátorů, poraněním, nákazami a chorobami či poruchami chování; jakož případně i dalším požadavkům, které mohou vyplynout ze získaných zkušeností a vědeckých poznatků;

Maje obavu, že vědecké poznatky a praktické zkušenosti s chovem běžců v evropských podmínkách jsou omezené a že tudíž existuje vysoké riziko toho, že výrobci se budou pokoušet zavádět metody chovu, které nejsou vhodné pro zdraví a pohodu běžců;

Maje na paměti, že prostředí a řízení chovu musí splňovat biologické potřeby zvířat, spíše než se snažit „adaptovat“ zvířata na prostředí takovými postupy jako je mrzačení;

Bera na zřetel, že je třeba podporovat další výzkum pohody a zdraví běžců a přezkoumávat příslušná ustanovení tohoto Doporučení ve světle nových vědeckých poznatků.

Přijal následující doporučení týkající se běžců.

OBECNÁ USTANOVENÍ

Článek 1

1. Toto Doporučení se týká všech běžců druhu pštros, emu a nandu chovaných nebo drženích pro produkci potravin, kůže, peří nebo jiné hospodářské účely.
2. Zvláštní ustanovení obsažená v příloze k tomuto Doporučení jsou jeho nedílnou součástí.

Článek 2

1. Žádný běžec odchycený z volné přírody nesmí být chován pro hospodářské účely.
2. Žádné ustanovení tohoto Doporučení nesmí negativně ovlivnit provádění jiných nástrojů na ochranu zvířat nebo ochranu volně žijících druhů.
3. Žádný běžec jakéhokoli druhu nesmí být chován pro hospodářské účely, pokud:
 - a) nemohou být splněny podmínky tohoto Doporučení, nebo pokud
 - b) toto zvíře patří k druhu, jehož příslušníci se, navzdory splnění těchto podmínek, nemohou adaptovat na podmínky zajetí, aniž by to nepříznivě neovlivnilo jejich pohodu.

BIOLOGICKÉ CHARAKTERISTIKY BĚŽCŮ

(*Struthio camelus*, *Rhea americana* a *Dromaius novaehollandiae*)

1. Při zvažování chovu je třeba mít na paměti, že k důležitým biologickým charakteristikám běžců patří následující:
2. Běžci jsou velcí suchozemští ptáci s dlouhým krkem a silnými nohama přizpůsobenými k běhu.

Samci **pštrosa** mohou dorůst až do výšky více než 2 metrů a dosáhnout hmotnosti až 160 kg a samice mohou dorůst přibližně do výšky 2 metrů a dosáhnout hmotnosti až 110 kg. V přirozených podmínkách se pštrosi při hledání potravy denně pohybují v okruhu průměrně až 20 km.

Emu a **nandu** jsou menší, emu dosahují výšky maximálně 1,9 metru a hmotnosti 55 kg a nandu dosahují výšky až 1,5 metru a hmotnosti 40 kg.

U běžců obrana proti predátorům spočívá ve značné bdělosti založené na ostrém zraku a vyhýbání se nebezpečí, včetně útěku vysokou rychlostí.

Pštrosi běhají rychlostí až 70 km/hod a **nandu** se dokáže otáčet v pravých úhlech, a tak náhle zcela změnit směr.

V přirozených podmínkách se **pštrosi** mohou dožít více než 50 let věku.

3. Ve volné přírodě jsou běžci zpravidla stádová zvířata a jejich skupiny mají složitou sociální strukturu. Velikost skupiny závisí na dostupnosti přírodních zdrojů a možnostech rozmnožování. Samci i samice vykazují značnou agresivitu. V sezóně rozmnožování se vytváří monogamní svazek, větší samice je dominantní. Během kladení vajec brání rozsáhlé teritorium.

Chovné skupiny **pštrosů** jsou obvykle tvořeny jedním teritoriálním samcem na 2 až 4 samice, přičemž jedna samice je hlavní. Na stavbě hnízda, inkubaci vajec a odchovu mladých se podílí hlavní samice a samec.

Nandu mohou vytvářet smíšená hejna, která se během sezóny rozmnožování rozpadají, samci žijí obecně osamoceně, samice tvoří malé soudržné skupiny a roční jedinci zůstávají v hejně.

Ptáky emu ve volné přírodě můžeme najít osamocené, v párech nebo v malých skupinách. U **emu** a **nandu** samec sám sedí na vejcích a vychovává mláďata.

V průběhu sezóny rozmnožování běžci, zejména pak samci, se obvykle začínají chovat ochránářsky a mohou být agresivní. Mláďata rychle dosahují dospělosti a během několika dní opouštějí hnízdo.

Doprovází je a ochraňuje dospělý jedinec, u **pštrosů** až po dobu 9 měsíců a u **emu** někdy dokonce až po dobu 18 měsíců.

4. Mechanismus prvního vtištění („imprinting“) a návyk na člověka je možný a obecně řečeno běžci jsou zvědaví a budou reagovat na kontakt s člověkem. Přesto však nadále zůstávají zvířaty, která by mohla být člověku nebezpečná.

5. Běžci jsou především býložravci, příležitostně svou stravu doplňují hmyzem a malými obratlovci. Běžci potřebují určité množství gritu (kamínků), který jim pomáhá strávit hrubý materiál. Snadno spolknou všechny druhy cizích těles.

6. **Pštrosi** a **emu** nemají kostrční žlázu, takže nejsou schopni promašťovat si peří, takže jejich opeření není nepropustné pro vodu.

7. Běžci jsou denní ptáci. Jejich činnost je rozdělena mezi přijímání potravy, chození, běhání, stání v pohotovosti, čechrání peří a popelení.

Pokud mají k dispozici vodní plochu, **pštrosi** se koupají a **emu** a **nandu** se koupají a plavou.

OŠETŘOVÁNÍ A KONTROLA

Článek 4

1. Každý, kdo manipuluje s běžci, musí být obeznámen s jejich chováním a musí být odborně způsobilý k manipulaci s nimi a k řízení jejich chovu. Musí být obeznámen s příznaky onemocnění nebo stresu. Tato odborná způsobilost musí být posuzována příslušným orgánem v souladu s národní legislativou.

2. Před příjezdem ptáků do nově založené farmy je třeba, aby osoby, které budou manipulovat s běžci, absolvovaly dostatečně dlouhé školení, včetně praxe. Toto školení bude zahrnovat položky uvedené v Příloze 1. Průběžné školení je považováno za nezbytné.

3. Ještě před zřízením farmy pro běžce je třeba uvažovat o možnosti úředního povolení.

Článek 5

1. Je zcela zásadní, aby chovatel byl v úzkém kontaktu s běžci, zejména v době, kdy jsou ptáci mladí, aby je naučil reagovat na určité volání nebo podnět jako je např. krmivo; a aby tato praxe pokračovala v průběhu celého jejich života.

2. Před tím, než je jakékoli vejce vyřazeno, je třeba ujistit se, že neobsahuje živá embrya. Pokud jsou vejce v umělé líhni a bez přítomnosti dospělého pštrosa nebo jiného ptáka, mlád'ata se drží pohromadě a zůstanou v nečinnosti a mohou se u nich vyvinout problémy s běháky a s přijímáním potravy. Proto je třeba povzbuzovat je k pohybu a věnovat jim speciální péči. Mlád'ata stimuluje obohacené prostředí. Osoby, které se starají o mlád'ata, je musí každý den co nejčastěji navštěvovat a trávit s nimi značné množství času, aby je povzbuzovaly k přijímání potravy, pohybu a hře.

3. Jelikož je u těchto mlád'at důležitý mechanismus prvního „vtištění“ (imprintingu), je třeba důkladně zvážit, jak těmto mlád'atům během dvou dnů po vylíhnutí zajistit vhodnou „postavu rodiče“. Má-li tuto úlohu sehrát pracovník pečující o mlád'ata, mělo by se dohlédnout na to, aby tato osoba trávila s mlád'aty téměř celý den, protože oddělení od rodiče vyvolává u mlád'at značný stres a strádání. Dále by se mělo uvažovat o nahrazení této osoby v patřičnou dobu dospělým ptákem, aby nedošlo k pohlavní identifikaci.

Článek 6

1. Manuální znehybnění je potenciálně nebezpečné pro chovatele i pro ptáky, protože běžci mají tendenci velice rychle reagovat, jsou-li vyplašeni, často skáčou a mlátí svými silnými nohama. Křídla a zejména drápy na běhácích mohou způsobit vážné poranění chovateli nebo zvířeti. Chytání, manipulace a přesun běžců vyžadují speciální dovednosti, obzvláště z toho důvodu, že stres způsobený následkem chytání a znehybnění se uvádějí jako významná příčina smrtelných úrazů. Je třeba s nimi manipulovat jemně a nikdy nespěchat, využívat skutečnosti, že manipulace s nimi je snazší v tlumeném světle. Bití a pohánění ptáků je zakázáno, včetně použití elektrického obušku. Technické podrobnosti jsou uvedeny v příloze 2.

2. Chemické znehybnění nesmí být používáno jako běžný postup při chytání běžců. Vzhledem k potenciálním nebezpečím poranění během rekonvalescence, by chemické znehybnění mělo být použito pouze jako poslední možné řešení a vždy pod dohledem veterinárního lékaře.

Článek 7

Běžci chovaní pro hospodářské účely nesmí být používáni k dosažení jakýchkoli jiných cílů, včetně veřejných představení nebo předvádění, zejména pak pštrosů se nesmí používat k jízdě ani závodům.

Článek 8

1. Běžci musí být podrobeni důkladné prohlídce nejméně dvakrát denně. Nemocní nebo poranění ptáci musí být v případě potřeby odděleni. V noci musí být pro účely této prohlídky k dispozici dostatečně silný zdroj světla, aby byl každý pták dostatečně vidět. Pokud ptáci zjevně nejsou v dobrém zdravotním stavu, mají potíže s chůzí, jsou zraněni nebo jeví příznaky nepříznivých změn chování jako například vyklovávání si peří nebo stereotypní chůzi, musí chovatel neprodleně podniknout kroky ke zjištění příčiny a přijmout nápravné opatření. Jestliže nápravné opatření přijaté chovatelem není účinné, je třeba poradit se s veterinárním lékařem nebo jiným odborníkem.
2. Kotce a ohrady musí být podrobeny prohlídce před naskladněním ptáků a zbaveny všech cizích předmětů, které by ptáci mohli spolknout. Kotce a ohrady by poté měly být kontrolovány denně.
3. Během sezóny rozmnožování by ptáci měly být co nejméně rušeny a pokud je to možné, ošetřovat by je měl chovatel, kterého již znají.
4. S pohlavně dospělými ptáky je třeba vždy jednat obezřetně, aby se předešlo vzniku stresu u ptáků a panice, které by mohly být nebezpečné zvířatům i chovatelům.

OHRADY, BUDOVY A VYBAVENÍ

Článek 9

1. Farmy musí být umístěny pouze v oblastech, kde klimatické a jiné podmínky umožňují, aby ptáci byli většinu dne ve všech ročních obdobích drženi venku, a kde mohou dostatečně rozsáhlé oblasti dobře odvodněné půdy nabídnout dost velký prostor pro uspokojování jejich potřeby pohybu a pastvy.
2. Při plánování výstavby ustájení pro běžce je třeba vzít v úvahu všechny faktory vnějšího prostředí, jako je například hluk, světlo, vibrace, podmínky ovzduší, jeho znečištění a rizika jako požáry a záplavy. Výběhy musí být zřízeny pouze na dobře odvodněné půdě a ptáci musí mít přístup k přístřeškům.

Článek 10

1. Je třeba zajistit vhodné, řádně zkonstruované manipulační vybavení a používat specializované vybavení, zejména z toho důvodu, že u běžců je přirozenou reakcí na všechny situace nahánějící strach rychlý útěk.

2. K dispozici musí být vhodně navržená a zkonstruovaná nakládací zařízení a vozidla. Obzvláště pojízdné rampy umožní, aby zvířata byla nakládána a vykládána bez použití násilí.

Článek 11

1. Aby se předešlo úniku ptáků z farmy a aby se znesnadnil vstup nepovolaným osobám a predátorům, je nutné instalovat oplocení nebo jinou odpovídající překážku.

2. Oplocení musí být navrženo a zkonstruováno tak, aby předcházelo nebezpečí zachycení a poranění ptáků. V případě použití síťoviny velikost oka musí být taková, aby se do ní běžci nemohli chytit hlavou nebo běháky. Oplocení musí být dostatečně pevné, ale dostatečně pružné, aby odolalo kolizi běžce s plotem, aniž by mu způsobilo poranění. Oplocení musí být dobře viditelné pro ptáky, aby se vyloučily kolize běžců s oplocením při jejich rychlém běhu. Přílehlé výběhy pro dospělé jedince musí být odděleny systémem, který zamezuje agresivním interakcím mezi ptáky, například dvojitým plotem s dostatečně velkou vzdáleností mezi oplocením, jednoduchými oploceními s větrolamem nebo přírodním živým plotem. Ostatný drát se nesmí používat. Použití elektrického oplocení je třeba nedoporučovat.

3. Výstražné nápisy o nebezpečí rušení ptáků nebo o házení předmětů do ohrady a nebezpečí hrozcím osobám, které by vstoupily do ohrady, musí být umístěny na viditelných místech vně ohrady.

Článek 12

1. V případě nutnosti ustájení mladých ptáků nebo ptáků v izolaci na delší časové období je třeba zajistit další prostor, aby se plně vyhovělo potřebám pohybu ptáků.

2. Je třeba zajistit dostatečně velká koryta nebo krmná a napájecí místa, aby všechny zvířata mohla přijímat potravu ve stejnou dobu, navržena tak, aby se předešlo nežádoucímu soupeření mezi jedinci, zejména v případě podávání krmných dávek.

3. Haly musí být suché, dobře větrané a nesmí v nich být průvan. K dispozici musí být topná zařízení, je-li to nezbytné k zajištění zdraví a pohody zvířat.

4. V kotcích musí být přirozené světlo a musí být vybavené dalším umělým osvětlením pro případ, kdy jsou ptáci dočasně uzavřeni uvnitř, protože běžci musí mít světelný režim odpovídající 10-12 hodinám denního světla.

Aby nebylo ohroženo zdraví zvířat, zkonstruovány musí být další systémy umělého osvětlení navržené tak, aby napodobovaly přirozené světlo.

5. Podlahy ohrad musí být snadno čistitelné a s protiskluzovou úpravou a nejlépe pevné. U mláďat může vzniknout potřeba izolované nebo vyhřívané podlahy.

6. Veškeré elektrické instalace se síťovým napětím musí být mimo dosah běžců, dobře izolované a zabezpečené před hlodavci.

7. Kotce musí být provedeny tak, aby kontakt mezi chovnými skupinami v období rozmnožování nezpůsobil zbytečný stres.

Článek 13

1. Výběhy musí mít odpovídající prostor a povrch, aby umožňovaly jednotlivcům uniknout před nevíтанou pozorností jiných ptáků, měly by být navrženy tak, aby se předešlo fyzickému kontaktu mezi různými chovnými skupinami, a musí zajistit, aby kontakt mezi ptáky nezpůsobil zbytečný stres. Doporučuje se instalovat vizuální bariéru mezi výběhy, v nichž jsou ustájeny různé chovné skupiny.
2. Jedna strana výběhu musí být dlouhá, aby ptáci mohli běhat, a žádná strana nesmí být příliš krátká tak, aby hrozilo nebezpečí poranění ptáků běžících vysokou rychlostí. Je třeba vyloučit ostré úhly mezi dvěma stranami, aby se předešlo tomu, že v nich uvíznou podřízení jedinci.
3. Je třeba zajistit volně přístupný přístřešek nebo kotec na ochranu ptáků před nepříznivými povětrnostními podmínkami, a to především deštěm, sněhem a slunečním zářením.
4. Ptákům emu je třeba zajistit vodu na koupání, s výjimkou mláďat, která se mohou utopit i v mělké vodě.
5. V případě přirozené plemenitby je třeba zajistit vhodné prostory pro hnízda.

ŘÍZENÍ CHOVU

Článek 14

1. Při každodenním řízení chovu je třeba mít na paměti, že běžci jsou v zásadě volně žijící zvířata. Změny v každodenní rutině mohou způsobit stres běžcům všech věkových kategorií, a pokud to není nezbytně nutné, je třeba se těmto změnám vyhnout.
2. a) Zvířata vybraná k chovu musí být v dobré kondici, zdravá a nesmí vykazovat žádné fyzické odchylky ani nepříznivé změny v chování.
b) Běžci jsou velice citliví na zvuk. Proto je třeba vyloučit neustálý hluk, dokonce i slabý, a také je třeba chránit zvířata před náhlým hlukem.
3. Běžci nesmí být trvale ustájeni.
4. Pokud tomu zcela nebrání výjimečně nepříznivé povětrnostní podmínky, běžci starší než tři měsíce musí mít každodenní přístup do venkovního výběhu. Pokud jsou však zvířata držena uvnitř, toto období je třeba co nejvíce zkrátit a nikdy nesmí trvat více než 10 dní v měsíci.
5. Běžcům musí být poskytnuta zařízení na popelení.
6. Na podporu normálního chování a fyzického rozvoje je třeba povzbuzovat mláďata starší 3 dnů, aby se přinejmenším čtyřikrát denně po stále delší časové úseky pohybovala venku. Za nepříznivých povětrnostních podmínek je tento pohyb nutné provádět uvnitř. Pro potřeby ochrany před nepříznivými povětrnostními podmínkami je třeba běžce vycvičit k tomu, aby za takových nepříznivých povětrnostních podmínek využívali přístřešků a hal. Mělo by se zabránit nadměrnému provlhnutí ptáků.

7. Aby se mladým ptákům zabezpečilo co nejpřirozenější prostředí a časný přístup k venkovním výběhům, je třeba vyhnout se líhnutí v zimě.

8. Běžci nesmí být drženi jednotlivě, s výjimkou velice agresivních jedinců, nebo v případě nutnosti izolace nemocných, poraněných nebo šikanovaných jedinců.

Jsou-li ptáci chováni jednotlivě, musí vidět a slyšet ostatní ptáky, pokud veterinární lékař nerozhodne jinak.

9. Vzhledem ke stresu pro zvířata a nebezpečí utrpení je třeba věnovat zvláštní péči přepravě běžců a přepravu je třeba omezit na minimum; z toho důvodu by měla být zvážena porážka běžců na farmách.

Článek 15

1. Každé zvíře a skupina zvířat musí mít k dispozici dostatečný prostor. Příliš velká hustota osazení zvyšuje riziko odchylek v chování, jako např. nadměrných střetů, vyklovávání peří nebo onemocnění souvisejících se stresem.

2. O velikosti skupiny musí být rozhodnuto na základě věku a pohlaví zvířat a s ohledem na dostupnou plochu.

3. Pokud je na jedné ploše chována více než jedna chovná skupina, obzvláště důležité je zajištění dalšího prostoru, úkrytu a možnosti oddělit skupiny v případě výskytu silných střetů.

Článek 16

1. Pro udržení opeření a obohacení prostředí se doporučuje použití podestýlky. Podestýlka musí být udržována v suchém a drolivém stavu. Podestýlku musí tvořit vrstvu absorpčního materiálu, který není pro ptáky lákavou potravou, jako např. písek, piliny nebo řezanka. U mláďat chovaných bez rodičů a mladších tří týdnů podestýlka nemá být používána. Po dosažení věku 3 týdnů je možné podestýlku postupně zavést.

Vnitřní plochy a malé výběhy musí být pravidelně čistěny a denně je třeba odstraňovat trus a zbytky krmiva.

2. Jsou-li venkovní plochy zledovatělé, je třeba posypat je pískem, aby k nim zvířata měla přístup.

Článek 17

1. Dospělí pštrosi musí mít přístup k přirozené pastvě. V ročním období, kdy není k dispozici tráva, musí být pštrosům poskytnuta píče.

2. Všichni ptáci musí mít každodenně odpovídající přístup ke vhodné, výživné, vyrovnané a hygienicky nezávadné potravě a neustále k odpovídajícímu množství kvalitní vody. Běžci musí mít od raného věku přístup k objemovému krmivu. Pokyny pro velikost a strukturu krmiva jsou uvedeny v Příloze 6.

Mláďata mladší než tři měsíce by měla mít neustále přístup ke krmivu. V raném věku je mláďatům třeba poskytovat zelenou píci.

Jsou-li ptákům poskytovány krmné směsi, bylo by třeba zajistit, aby tyto směsi byly bezpečné a svým složením vhodné pro běžce. Péči je třeba věnovat zejména složení krmných dávek u mladých ptáků, aby se předešlo růstu, který může vést ke kloubním a kosterním odchýlkám. Minerální a další doplňky by měly být poskytovány dle potřeby.

3. Náhlé změny v typu stravy mohou vyvolat trávicí potíže, jako např. ucpání střev nebo dokonce smrt, takové změny by měly být zaváděny postupně.

4. Metody krmení a krmná aditiva způsobující ptákům poranění nebo stres jsou zakázána.

5. Běžci musí mít neustále přístup ke vhodnému gritu nebo kamínkům podporujícím trávení. Mláďatům během prvních týdnů života je třeba poskytnout pouze omezené množství gritu.

Článek 18

Je třeba postarat se o to, aby se v rámci skupiny udržela stabilní sociální struktura. Noví jedinci přivezení na farmu by měli být po dobu několika dní ponecháni v novém prostředí v klidu, bez rušení. Před uvedením těchto ptáků do nové skupiny je třeba je zkontrolovat a ujistit se, že jsou zdraví a prostí infekce nebo nakažlivých onemocnění a napadení škůdci.

Článek 19

Pokud jsou běžci nemocní nebo poranění do té míry, že přeprava by jim způsobila značné další utrpení, musí být léčeni nebo usmrceni na místě. V případě, že běžci musí být usmrceni, je třeba to provést bezodkladně a v souladu s článkem 23.

Článek 20

Každá smluvní strana stanoví údaje týkající se oplocení, rozměrů přístřešků, ploch výběhů a ohrad a velikostí skupin na základě směrnic uvedených v přílohách.

ZMĚNY FENOTYPU NEBO GENOTYPU

Článek 21

1. Pro účely tohoto Doporučení se za „mrzačení“ považuje postup provedený pro jiné než léčebné účely a působící poškození či ztrátu citlivé části těla nebo změnu struktury kostí, nebo způsobující značnou bolest nebo strádání.

2. Mrzačení a další chirurgické zákroky se nesmí provádět, s výjimkou okolností, kdy je to z veterinárního hlediska nezbytné, a tehdy výhradně veterinárním lékařem nebo za jeho dohledu, pokud to povoluje národní legislativa.

3. Peří nesmí být vytrháváno živým ptákům.

4. Peří musí být zastřiháváno pouze mimo krevní řečiště.

5. Vkládání elektronických zařízení pro účely identifikace je dovoleno.

Článek 22

1. Chov nebo chovné programy, které způsobují nebo s největší pravděpodobností způsobí utrpení nebo poškození ptákům, se nesmí používat. Zejména plemena ptáků s genotypem pozměněným na produkci nebudou chovány za podmínek komerčních farem, pokud nebylo vědeckými studiemi prokázáno, že ptáci mohou být drženi za těchto podmínek, aniž by to mělo škodlivý účinek na jejich zdraví nebo pohodu.
2. Chovné programy by měly věnovat pozornost kritériím přispívajícím ke zlepšení životní pohody a zdraví ptáků, jakož i produkčním kritériím. Proto je třeba podpořit ochranu nebo vývoj plemen nebo linií zvířat, které by omezily či zmenšily problémy pohody zvířat.

USMRCOVÁNÍ

Článek 23

1. Usmrcení musí být provedeno bez vyvolání nepřiměřené bolesti, rozrušení nebo jiných forem strádání a osobou obeznámenou s metodami usmrcování, kromě naléhavých případů, kdy tato osoba není okamžitě k dosažení.
2. Použité metody buď:
 - a) způsobí okamžitou ztrátu vědomí a smrt, nebo
 - b) rychle způsobí ztrátu citlivosti zvířete k bolesti a strádání na dobu, než nastane smrt, nebo
 - c) vyvolají smrt zvířete v anestézii nebo účinně omráčeného.

Usmrcení utopením a udušením není dovoleno.

3. Osoba odpovědná za usmrcení je povinna zajistit, aby u každého zvířete byly splněny požadavky odstavce 2, a přesvědčit se, že zvíře je mrtvé.

DOPLŇKOVÁ USTANOVENÍ

Článek 24

Toto Doporučení bude revidováno do 5 let po nabytí platnosti.

PŘÍLOHA 1: TÉMATA ZAHRNUTÁ DO ŠKOLENÍ CHOVATELŮ BĚŽCŮ

Obecná biologie a chování
Odchyt a manipulace
Obecné postupy řízení chovu
Zdravotní kontroly
Příznaky nemoci
Příznaky stresu a strádání

Kromě toho by chovatelé měli znát podrobnosti u každé položky, řada z nich je v těchto doporučeních uvedena jako obecně známé skutečnosti.

Biologické charakteristiky – zoologie
Požadavky na výživu a krmení včetně kamínků (štěrků) a gritu (zdroj vápníků pro nosnice)
Požadavky na pohyb
Chování při reprodukci, včetně manipulace s vejci, skladování vajec, líhnutí a odchovu mláďat (do 12 týdnů)
Prostorové požadavky pro kotce a ohrady
Ustájení, požadavky na prostředí, včetně přístřešků a míst pro „úkryt“, aby se vyloučilo strašení a nežádoucí sexuální projevy
Návrh a konstrukce oplocení
Chytání ptáků všech věkových kategorií a manipulace s nimi
Nakládání do vozidel a vykládání z vozidel
Manipulace s nemocnými ptáky, ošetřování a léčba těchto ptáků včetně aplikace léků perorálně a injekčně
Metody hygieny a dezinfekce
Potřeby pro popelení a koupání a prostředky k jejich zajištění
Výběr chovného hejna
Vedení záznamů
Metody usmrcování v naléhavých případech
Legislativa týkající se pohody a zdraví zvířat včetně přepravy a porážení

PŘÍLOHA 2: TECHNICKÉ PODROBNOSTI PRO CHYTÁNÍ BĚŽCŮ A MANIPULACI S NIMI

Upřednostňovanou metodou zdvihání mláďat (od 0 do 10 týdnů věku) je zdvihání s jednou rukou pod jejich tělem a druhou rukou držící je za nohy tak, aby přestala kopat. U starších a větších ptáků můžeme jedince znehybnit tím, že se ošetřovatel postaví obkročmo nad něj, nohama umístěnými za křídly sevře jeho tělo a rukama drží jedince kolem hrudi nebo v oblasti kořene krku. Běžci nesmí být uvazováni za nohy, peří nebo jednotlivé křídlo, protože to může způsobit jeho vykloubení. Doporučuje se, aby se nejméně tři osoby podílely na znehybnění dospělého zvířete.

Obecně řečeno, zvířata je třeba vést zezadu a přistupovat k nim zezadu. V případě použití fixační hole při vybírání dospělého ptáka ze skupiny je třeba postupovat zepředu. Hůl by se měla použít k zaháknutí jedince kolem krku těsně pod hlavou a ke stažení jeho hlavy pod úroveň zad. Poté může být pták znehybněn tím, že palec jedné ruky umístíme po straně zobáku, zatímco druhou rukou zadní část hlavy ptáka držíme dole. To danému jedinci zabrání kopat dopředu.

Při chytání a držení ptáků za krk je třeba věnovat značnou péči tomu, aby nedocházelo k poškození krku, a zejména pak je třeba zabránit tomu, aby se ptáci pohybovali směrem dozadu. Křídla a ocas mohou být použity k vedení jedince, je však třeba dohlédnout na to, aby nikdy nebylo použito pouze jedno křídlo. Ptáci nesmí být nikdy uvazováni za nohy. Po chycení se doporučuje opatrně zakrýt zvířeti oči kápi tak, aby nedošlo k ucpání nozder. Kápe nesmí být používány déle, než je to bezpodmínečně nutné.

Při pouštění ptáků by mělo být dbáno na to, aby byla zvířata ochráněna před agresivním chováním a poraněním ze strany ostatních jedinců příslušného druhu.

PŘÍLOHA 3: PŠTROSI

Obecná ustanovení:

Výška stropů v budovách nebo přístřešcích pro dospělá zvířata by neměla být nižší než 3 metry.

Šířka dveří do budovy nebo vstupu do přístřešku musí být dostatečná k tomu, aby všichni ptáci mohli vstoupit zároveň. Otvor by neměl být menší než 1,5m.

Přístřešek by měl být ze 3 stran uzavřen a na čtvrté straně by měl být vybaven uzavíracím systémem umožňujícím izolovat samce.

Oplocení by mělo mít minimální výšku 1,60 m u mladých pštrosů (4-5 měsíců) a 2 m u dospělých pštrosů, se síťovým oplocením minimálně do výšky 1,50 m a sloupky nejméně každé 4 m.

Všichni pštrosi starší 5 dnů by měli mít k dispozici grit. Zajištění gritu, zejména u mladých zvířat, by mělo být pečlivě provedeno, aby nedošlo k ucpání střev gritem. Velikost kamínků by měla být pečlivě zvážena a měla by dosahovat poloviční až plné velikosti drápu na běháku zvířete.

Pokyny pro maximální velikost skupiny a minimální prostor

d = dny; t = týdny; m = měsíce; m² = metry čtvereční;

Věk	Maximální počet ptáků/skupina	Budovy/ přístřešky		Výběhy	
		min. plocha v m ² /pták	min. celková plocha v m ² /kotec	min. plocha v m ² /pták (ptáci)	min. celková plocha v m ² /výběh
< 4 d	40	0,25	1		
4 d – 3 t	40	0,25 – 1,2	5	10	100
3 t – 6 m	10 ¹⁾	2-10	15	10-40	100-1000 ³⁾⁴⁾⁷⁾
6 – 12 m		10	30	800/3	1000 ³⁾⁴⁾
1 rok – pohlavní dospělost		10	30	1000/3	1000 ³⁾⁵⁾
dospělí ptáci	²⁾	10	30	2000/3 ⁶⁾	1000 ³⁾⁵⁾

¹⁾ Tato velikost skupiny předpokládá, že mezi zvířaty nejsou rozdíly ve velikosti.

²⁾ Pokud je na jedné ploše ustájena více než jedna chovná skupina, obzvlášť důležitý je dostatečný další prostor, úkryt a možnost oddělit skupiny v případě vážných střetů.

³⁾ Nejkratší strana by neměla být kratší než 10 m.

- 4) Jedna strana by měla být dlouhá nejméně 50 m.
- 5) Jedna strana by měla být dlouhá nejméně 100 m.
- 6) Pro každou další samici je třeba přidat 200 m², pro každého dalšího samce 800 m².
- 7) Toto je třeba interpretovat podle věku ptáka.

PŘÍLOHA 4: EMU

Obecná ustanovení:

Výška stropů v budovách nebo přístřešcích pro dospělá zvířata nesmí být nižší než 2,5 metru.

Šířka dveří do budovy nebo vstupu do přístřešku musí být dostatečná k tomu, aby všichni ptáci mohli vstoupit zároveň. Otvor by neměl být menší než 1,5 m.

Přístřešek by měl být ze 3 stran uzavřen a na čtvrté straně by měl být vybaven uzavíracím systémem umožňujícím izolovat samce.

Oplocení by mělo mít minimální výšku 1,60 m u mladých emu (4-5 měsíců) a 180 cm u dospělých emu.

Všichni emu starší 5 dnů by měli mít k dispozici grit. Zajištění gritu, zejména u mladých zvířat, by mělo být pečlivě provedeno, aby nedošlo k ucpání střev gritem. Velikost kamínků by měla být pečlivě zvážena a měla by dosahovat poloviční až plné velikosti drápu na běháku zvířete.

Pokyny pro maximální velikost skupiny a minimální prostor

d = dny; t = týdny; m = měsíce; m² = metry čtvereční;

Věk	Maximální počet ptáků/skupina	Budovy/ přístřešky		Výběhy	
		min. plocha v m ² /pták	min. celková plocha v m ² /kotec	min. plocha v m ² /pták (ptáci)	min. celková plocha v m ² /výběh
< 4 d	40	0,25	1		
4 d – 3 t	40	0,25 – 0,5	5	5	75
3 t – 6 m	40 ¹⁾	1	10	20	100-500 ³⁾⁵⁾⁷⁾
6 – 12 m		2	20	150	500 ⁴⁾⁵⁾
1 rok		3 – 4	20	200	500 ⁴⁾⁶⁾
dospělí ptáci	1 + 1 ²⁾	5	30	250	500 ⁴⁾⁶⁾

¹⁾ Tato velikost skupiny předpokládá, že mezi zvířaty nejsou rozdíly ve velikosti.

²⁾ Pokud je v jedné oblasti ustájena více než jedna chovná skupina, obzvlášť důležitý je dostatečný další prostor, úkryt a možnost oddělit skupiny v případě vážných střetů.

³⁾ Nejkratší strana by neměla být kratší než 6 m.

⁴⁾ Nejkratší strana by neměla být kratší než 7 m.

⁵⁾ Jedna strana by měla být dlouhá nejméně 50 m.

⁶⁾ Jedna strana by měla být dlouhá nejméně 70 m.

⁷⁾ Toto je třeba interpretovat podle věku ptáka.

PŘÍLOHA 5: NANDU

Obecná ustanovení:

Výška stropů v budovách nebo přístřešcích pro dospělá zvířata nesmí být nižší než 2,5 metru.

Šířka dveří do budovy nebo vstupu do přístřešku musí být dostatečná k tomu, aby všichni ptáci mohli vstoupit zároveň. Otvor by neměl být menší než 1,5 m.

Přístřešek by měl být ze 3 stran uzavřen a na čtvrté straně by měl obsahovat uzavírací systém, umožňující izolovat samce.

Oplocení by mělo mít minimální výšku 1,50 m u mladých nandu (4-5 měsíců) a 170 cm u dospělých nandu.

Všichni nandu starší 5 dnů by měli mít k dispozici grit. Zajištění gritu, zejména u mladých zvířat, by mělo být pečlivě provedeno, aby nedošlo k ucpání střev gritem. Velikost kamínků by měla být pečlivě zvážena a měla by dosahovat poloviční až plné velikosti drápu na běháku zvířete.

Pokyny pro maximální velikost skupiny a minimální prostor

d = dny; t = týdny; m = měsíce; m² = metry čtvereční;

Věk	Maximální počet ptáků/skupina	Budovy/ přístřešky		Výběhy	
		min. plocha v m ² /pták	min. celková plocha v m ² /kotec	min. plocha v m ² /pták (ptáci)	min. celková plocha v m ² /výběh
< 4 d	40	0,25	1		
4 d – 3 t	40	0,25 – 0,5	5	5	75
3 t – 6 m	40 ¹⁾	1	10	20	100-500 ³⁾⁵⁾⁷⁾
6 – 12 m		2	20	150	500 ⁴⁾⁵⁾
1 rok		3 – 4	20	200	500 ⁴⁾⁶⁾
dospělí ptáci	1 + 1 ²⁾	5	30	250	500 ⁴⁾⁶⁾

¹⁾ Tato velikost skupiny předpokládá, že mezi zvířaty nejsou rozdíly ve velikosti.

²⁾ Pokud je v jedné oblasti ustájena více než jedna chovná skupina, obzvlášť důležitý je dostatečný další prostor, úkryt a možnost oddělit skupiny v případě vážných střetů.

³⁾ Nejkratší strana by neměla být kratší než 6 m.

⁴⁾ Nejkratší strana by neměla být kratší než 7 m.

⁵⁾ Jedna strana by měla být dlouhá nejméně 50 m.

⁶⁾ Jedna strana by měla být dlouhá nejméně 70 m.

⁷⁾ Toto je třeba interpretovat podle věku ptáka.

PŘÍLOHA 6: POKYNY PRO PODESTÝLKU A ŘEZANKU

Výška běžce	Výška podestýlky nebo řezanky
< 30 cm	5 – 10 mm
30 – 45 cm	10 – 15 mm
45 – 60 cm	15 – 20 mm
60 – 75 cm	20 – 25 mm
75 cm – 1 m	25 – 30 mm
1 – 1,5 m	30 – 35 mm
> 1,5 m	35 – 50 mm

U mláďat mladších 3 týdnů by neměla být používána podestýlka. Je-li podestýlka používána, pak pouze v malém množství.